

leč vsaksebi, seznanijo se, kmalo vidijo da je dobro, ako žive v miru in složnosti. Slože se skupaj, da izpeljejo kaj vsem koristnega, drug potrebujejo drugega.

Kjer več družin skupaj prebiva v splošno pomoč in brambo, postane iz njih tako rekoč velika družina, občina, njih vse veže jednaki jezik, jednaki običaji. —

Težave in nevarnosti, katere napravlja narava ali zver človeku, je sčasoma z združeno močjo premagal. Rekam je vravnal pot, od sela do sela napravil pota, divje zveri je pokončal, ali ugnal v samoto, a ostal je še tretji in sicer najhujši neprijatelj človeški družbi in to so — strasti. — Močnejši je zatiral slaberega, mu jemal premoženje in imovino, tedaj so ljudje volili poglavarja, oblastnika, kateremu so izročevali varstvo osebe in imovine, starešine ljudstva so stopili skupaj in določili, kaj ima slehern storiti, kaj opustiti, da človeška družba ostane, da ljudje morejo mirno in varno živeti, ker pa je božja volja, da ljudje mirno in varno na svetu žive, in svoje moči obračajo sebi in drugim v dušni in telesni prid, in to ne more biti drugače, da so pokorni višji oblasti, tedaj pravimo vsa oblast pride od Boga. — Ako si je na tak način zbralo na tisoče družin, ki so si dajale postave, je nastalo narod, ljudstvo in država. —

Kakor berž pa veliko ljudi skupaj biva in občuje, se ljudje zbrihtajo, drug drugega podučje. Kar prvi ne vé, to vé drugi; od tega se uče zopet drugi; ta si to izmisli, uni uno, potem se to zve, drugi posnemajo, pa tudi zboljšujejo iznajdbo, izkušnja uči. Tako je bilo z mnogimi iznajdbami. — Kamen je robot, ako se pa v reki kamenje vali, obrusi se kamen ob kamen in kamenje postane okroglo in gladko, ker se je obtolklo. Tako se obrusi ali obtolče tudi človek ob človeku. Prepirljivec se boji pravice, močni najde še močnejšega, tatu in roparja spravijo pod ključ, drugi se tako zmodrijo, ta pa ne more več škodovati, ker je zapadel postavi. — Tako tedaj družba človeka odgoja in omika, da iz živalskega človeka postane človek duševen in nraven. (Dalj prih.)

Dopisi in novice.

Pravila Cecilijinega društva v Ljubljani.

Ime in sedež.

§. 1. Osnuje se v Ljubljanski škofiji glasbino društvo pod varstvom sv. Cecilije. Imenuje se »Cecilijino društvo« in ima sedež svoj v Ljubljani.

Namen.

§. 2. Društvu namen je: povzdiga in pospešek katoliške cerkvene glasbe v smislu ter duhu sv. cerkve, na podlagi cerkvenih določb in ukazov. Skerb svojo obrača: a) na gregorijansko koralno petje, b) na figuralno mnogoglasno

petje starejše in novejše dobe, c) na cerkveno orglanje, d) na cerkveno petje v domačem jeziku, e) na instrumentalno godbo, kjer je, in kolikor ne nasprotuje cerkvenemu duku.

Posredki.

§. 3. Posredki k dosegu tega namena: a) priporočanje, naznanovanje, razširjanje v cerkvenem duhu zloženih kompozicij in podučnih muzikaličnih in liturgičnih spisov; b) ustanovitev orglarske in pevske šole; c) društveni zbori z razgovori soudov in s predstavami cerkvenih skladb k pospeševanju društvenih namenov.

Udje.

§. 4. Ud društva je lahko vsakdo, ki a) po razmerju svojih moči in posredkov deluje za društvene namene, in ki b) plača vsako leto 1 gl. a. velj. kot letni donesek. Kedor verh tega vplača saj 10 gl., je ustanovitelj društva.

Pravice.

§. 5. Vsak ud ima a) pravico do društvenih daril, b) pravico, biti pričujoč pri očitnih govorih in predstavah versečih se pri zborih: nadalje pravico, udeleževati se, staviti predloge, naznanjati svoje misli ter glasovati pri društvenih zborih, c) aktivno in pasivno volilno pravico pri društvenih zborih.

Izstop in izključenje.

§. 6. Izstop iz društva je prost po poprejšnji oglasitvi pri predstojništvu. Izključiti kakega uda zamore predstojništvo, ako on opovera društvene namene.

Vodstvo društva.

A. Zavetnik.

§. 7. Zavetnik društva je tačasni prevzvišeni knez in škof Ljubljanski.

§. 8. Pravice zavetnikove: a) On poterdi volitev društvenega predsednika; b) prejema od tega vsakoletno sporočilo o društvenem delovanju; c) zamore vsak čas pregledati zapisnike društvene; d) njemu se ima predložiti v poterjenje vsaka sprememba društvenih pravil.

B. Predstojništvo.

§. 9. Predstojništvo društva je odbor udov: a) Predsednik, b) tajnik, ki zastopa predsednika, ako je ta zadržan; c) glasbeni vodja; d) blagajnik, in e) 5 drugih udov. Predsedništvo se pri glavnih zborih z relativno večino glasov na tri leta izvoli.

§. 10. Predsednik vodi in zastopa društvo na zunaj; vreduje in razdeluje v porazumnosti s tajnikom in glasbenim vodjem tekoča društvena opravila; sklicuje odbor in glavne zборе ter naredi zanje načert.

§. 11. Tajnik oskerbuje dopisovanje in društvene knjige ter sprejema oglaševanja udov k pristopu k društvu.*)

§. 12. Glasbeni vodja ima v roki vodstvo in oskerbovanje muzikalično — tehničnega dela.

§. 13. Blagajnik sprejema in shranjuje pritekajoče doneske in predloži skupnemu odboru in glavnemu zboru, kolikorkrat se snideta, račun o prejemkih in izlogih.

Društveni zbori.

§. 14. Odbor se po potrebi, glavni zbor pa saj na vsaka 3 leta ima sklicati po predsedniku z naznanili danimi o pravem času. — Glavni zbor je brez

*) Zač. predsednik je prošt. dr. Anton Jarec, a zač. tajnik profekt v Alojznici g. J. Gnezda, ki sprejema nove ude.

ozira na število pričujočih udov sklepati zmožen. Tako v odboru, kakor pri skupnih zborih je k veljavnemu sklepanju absolutna, pri volitvah pa relativna večina navzočih potrebna.

§. 15. Predmet glavnega zbora: 1. Volitev predstojništva z oddajanjem listov od strani pričujočih udov. 2. Sprejetje pravilnega ter računskega sporočila. 3. Sklep o spremeni pravil po predlogu predstojništva. 4. Sklep o razpuščenju društva po predlogu predstojništva in v tem slučaju (primerljeju) obrnitev premoženja v namene katoliške cerkvene glasbe. 5. Govori o cerkveni glasbi. 6. Glasbene predstave.

§. 16. Glasbene predstave se zamerejo napravljati tudi razun glavnih zborov bodi-si v Ljubljani, ali na kakem drugem kraju v škofiji.

§. 17. Razpore, ki bi izhajali iz društvenih razmer, poravnava odbor. Pritožba zoper to pak se ima predložiti le sklepnemu zboru, ki v tem konečno določuje.

Naredbe ter (razglašanja) naznanila.

§. 18. Naprave in naznanila vseh sklepanj oskerbujeta predsednik in tajnik društveni.

— *Is seje c. k. dež. šol. sveta v Ljubljani dne 8. marcija t. l.* Predseduje c. k. dež. predsednik in navsočnih je 8 članov. — Ko so bile prebrane razrešene vloge prestopili so na dnevni red. — Župnija je prosila, da bi se ure odločene na teden sa ponavljavno podučevanje dekličev skrajšale, temu se ni priterdilo. — Tistih 8000 gl., ki jih je ministerstvo dalo za državne štipendije na učiteljskih, se je razdelilo med 60 gojencev na učiteljskih v treh tečajih, in med 11 gojencev na pripravljavnih tečajih. — Prošnja apotekarja, da bi smel napraviti izpit iz naravoznanske stroke za meščanske šole, se je predložila slav. ministerstvu. — Da sta bila dva namestna učitelja (suplenta) poklicana na tukajšne srednje šole, se je odobrilo in namestnina je bila njima odkazana. — Razrešene so bile prošnje učencev na srednjih šolah za oprostenje o šolnini. — Prošnje vdov ljudskih učiteljev in ljudskega učitelja za milostni dar so se napotile deželnemu odboru. — Imenovanje Jožefa Levičnika za definitivnega učitelja v Železnikih in župnijskega administratorja Ljudevita Vodopivca za učitelja v Hotederski, se je odobrilo. — Kranjskemu občutniškemu društvu se je izreklo priznanje za vsakoletni poboljšek, ljudskim učiteljem v Bohinjski Bistrici, v Srednji vasi in Koroški Beli. — Razrešene so bile pritožbe in prošnje za zlažsanje kazni, kar se tiče šolskih zamud pri otrocih dolžnih v šole hoditi. — Nagrade in pripomoč v denarju se je privolila.

— *Dne 22. marcija t. l.* Ko so bile prebrane razrešene vloge, so prestopili na dnevni red. — Natečaj za spraznjena učiteljska mesta na tukajšnjih gimnazijah in realnih gimnazijah se ima razpisati. — Zasebnemu učencu se je dovolilo podvreči se zrelostnemu izpitu. — Učenika verozakona na tukajšnji srednji šoli so stalno umestili z naslovom »profesor«. — Razrešile so se prošnje za oproščenje šolnine učencem, ki so predložila ravnateljstva gimnazij v Rudolfovem, v Kranji in višje realke v Ljubljani. — Poldneven poduk se je dovolil na dvorazredni šoli v Studencu (na Igu) in v I. razredu 3razr. ljudske šole v Leskovcu. — Pomožni učiteljici se je pustila Leopold Philippova šolska ustanova za tekoče šolsko leto. — V II. in III. razredu ljudske šole v Sent-Jerneju se podučevanje v nemškem jeziku vpelje kot neobligatni predmet. — Odobrilo se je, da se je za tukaj izključil gojenec na pripravljavnici c. k. m. učiteljskega. — Šolnine ste bili oproščeni dve učenci na vadnici. — Razreševale so se prošnje za nagrado in denarno pripomoč. —

— *Iz kranjskega dež. odbora.* Seja 17. marca. Sklepom dotičnih šol. občin je deželni odbor priterdil, da se trirazrednici v Ratečah in v Kerškem na štirirazrednici razširite. Tretjemu učitelju v Ratečah se odloči plača 400 gl.; učitelju za 4. razred v Kerškem pa 450 gl. Učiteljema v Ternji in v Gorjah se poviša plača od 400 na 450 gl.

— *Iz seje družbe kmetijske 25. marcija,* v kateri sta pod predstvom barona Wurzbacha, ker so se obravnavale državne podpore, tudi bila pričujoča deželni glavar vitez Kaltenegger in c. k. dež. vlade zastopnik pl. Fladung, naznanjamo sledeče:

Tajnik dr. Bleiweis pred vsem poroča, da je sl. ministerstvo kmetijstva računске sklepe o podporah za podkovsko in živinozdravniško šolo, za vodnjake, za sadjerejo, govedorejo in ovčjerejo in pa čebelarstvo za l. 1876. popolnoma odobrilo, ter predlaga, da se to na znanje vzame, g. blagajniku Brusu pa zahvala izreče za tako korektno računovodstvo; — odbor soglasno priterdi predlogu. — Dr. Poklukar poroča o dopisu, s katerim sl. ministerstvo izročuje 500 gl. podpore podkovski in živinozdravniški šoli in zaobeta še 100 do 200 gl. za učne pripomočke tej šoli, — 400 do 600 gold. za popotne kmetijske nauke, in da je sl. ministerstvu volja dati tudi podpore za nadaljevalni nauk v kmetijstvu na ljudskih šolah. Po obširni razpravi o navedenih 3 zadevah se je soglasno sklenilo: — a) podporo za živinozdravniško šolo oberniti tako, kakor lani, — b) zaradi popotnega nauka v kmetijstvu povprašati prof. Povšeta, ali ne bi hotel tudi letos prevzeti mandata popotnega učitelja, — c) prositi sl. minist. kmetijstva 2000 gl. podpore deloma za remuneracije takim učiteljem na ljudskih šolah, ki so sposobni za predavanje kmetijskih naukov, ali kjer bi takih učiteljev še zdaj ne bilo, v kmetijstvu izvedenim duhovnikom ali pa drugim strokovnjakom, deloma pa za nakup učnih pripomočkov tem šolam; izbiranje takih učiteljev in določitev remuneracij naj bi sl. ministerstvo izročilo c. kr. deželnemu šolskemu svetu vzajemno z zastopniki deželnega odbora in pa odbora družbe kmetijske. »Nov.«

— *Iz seje mestnega odbora 5. t. m.* — Sr. svet, g. dr. Supan poroča, da hoče gna. Marija Fröhlich podučevati na Mahu vsak četrtek popoldne v ženskih ročnih dolih brezplačno, ako srenja dovoli 30 gl. za vožnjo, a 20 gl. za prve priprave. — Sprejeto.

— *Iz štajerske kmetijske družbe.* Deželni šolski nadzornik, gosp. A. Rozek je izdelal načrt za kmetijske nadaljevalne šole, ki se je izročil trem udom v pregled (v odborovi seji 5. febr.). — Pri občnem zboru 6. in 7. febr. sta dobila pohvalne diplome gg. učitelja Kovačič in Žinko v Središči, g. nadučitelj Marko v Veliki Moti pa darila od 15 gl. v srebru.

Iz zapadnega Slovenskega. *Učiteljski kandidati v Kopru.* V posameznih razredih slovanskega učiteljsišča v Kopru je po toliko-le Slovencev in Hervatov.:

I. razred	ima	30	Slovencev	in	8	Hervatov.
II.	>	>	18	>	>	3
III.	>	>	6	>	>	0
IV.	>	>	9	>	>	0

Razvidno je, da broj naših bodočih sodelovalcev na polju narodne prosvete v Primorju v občeh od leta do leta raste, kar nas toliko višje veseli, da so na tem učiteljsišču zmožni profesorji za predavanje, in kakor nam se javi, da so slovenski in hervatski učiteljski kandidati na tem učiteljsišču pravi slovanski

bratje, ter složni sodrugovi jeden poleg družega. Vse to čini povoljnějša omika, dočim pa smo se ono leto, ko je bilo še v Gorici učiteljišče, pisano gledali sami Slovenci celo: Goričani in Kranjci, kajti Goričan se je bal, da mu Kranjec pri deržavnih štipendijah kaj ne škodi. Isto tako se je Goričanu zdel nevaren konkurent pri kompetencah učiteljskih mest na Goriškem. To se zna, da vse to je bil prazen strah, kar je pa ipak škodilo solidarnosti kandidatom taiste narodnosti.

Da se pa Slovenci mnogo brigajo za vzajemnost na slovstvenem polju jugoslovanskega narečja, to nam dokazuje razvid pohajanja nezapovedanega predmeta, hervatskega narečja:

I. tečaj nezap. hervatskega narečja ima 34 Slovencev.

II. > > > > > 10 >

Tudi Hervati bi se radi udeleževali nezapovedanega predmeta slovenščine, toda ta se neobligatno ne predava.

Simpatija Italijanov do slovanščine se vidi jako malena, kajti v I. hervatskem tečaju nije nijeden Italijan, v II. tečaju pa samo 4, dočim pa hojeva k neoblig. predmetu, italijanščini v I. tečaj 32 Slovencev in 4 Hervati, v II. tečaj pa 15 Slovencev in 4 Hervati. In dasiravno bode več izmej italijanskih učiteljskih kandidatov slovansko deco poučevalo, nego li jih se uči našega lepęga narečja, ipak jim manjka poštene volje za to, česar se pa nam Slovencom ne može očitati. >Uč.<

— *Število šolskih otrok v Ljubljani l. 1876/7.* Dečkov je bilo 1314. — Od teh jih je hodilo v I. mestno šolo 310, v II. 494; v vadnico 128; v realko 94; v gimnazijo 103; v evangeljsko šolo 44; v Zollerndorfov zavod 5; v varovalnico 6; v Waldher. zavod 31; v kupčijsko šolo 1; v rokod. šolo 4; v rokod. pripravnic 21; v Huth. zavod 4; k sv. Petru 1; na Mah 31; v šolo pri predilnici 2; v Rehn. zavod 2; v Ekl. zavod 3; v unanje sole 11; doma jih je bilo poučevanih 8; bolnih je bilo 7; nezrelih 4. — Skupaj tedaj 1314, mimo l. 1875/6 — 1372 — tedaj 58 manj. — Deklic je bilo 1206. — Od teh jih je hodilo na vadnico 102; v mestne šole 266; k nunam 599; v Zollerndorf. zavod 13; v Rehnov 24; v Huthov 39; v varovalnico 26; v evangeljsko šolo 27; v predilnično šolo 8; v Ekl. zavod 1; na Mah 30; v unanje šole 13; doma so jih poučevali 39; bolnih je bilo 14; negodnih 5. Skupaj tedaj 1206 mimo l. 1875/6 — 1232, tedaj jih je 26 manj. —

— V evangeljsko šolo v Ljubljani je l. 1876. hodilo 95 otrok (57 dečkov in 38 deklic); 23 njih je evangeljske vere, 3 so judje, drugi so katoličanje. Letos poučuje katoličanje v verouku vikarij gosp. Rozman, a prejšna leta so imeli za verouk pri katoliških svetnega učitelja. —

— *Na Francoskem* je postavil minister kmetijstva in gospodarstva po vsi deželi pri potih, kraj gojzdov, na sprehajališčih table, na katerih je brati: Jež je miši, polže, kebrove ogerce, sploh živali, ki so kmetijstvu mnogoverstno v škodo. Ne pobijajte ježa! Krastača pokonča vsako uro 20—30 zaželk. Ne pobijajte krastače! Kert žre neprestano ogerce, bramorje, bube, zaželke vsake verste; v njegovem želodcu še niso nikdar najdlji rastlinske izjedi; več koristi, kakor škoduje. Ne pokončajte kerta! Hrošč in ogerc (beli červ) sta največa sovražnika kmetijstvu. Hrošč leze 60—100 jajec, iz teh se naredo najprej ogerci, potem pa keabri. Pokončajte kebra! — Tiči: Zaželke naredo v vsakem okraji škode na milijone frankov. Le tiči jih morejo zmagovati, ker so veliki požeruhi merčesu in tedaj kmetu dobri pomagaci. Otroci, ne razdirajte tičem gnezdov!

— *Gojitelji, varujte otroke pred strupom!* Pred kakšnim? Otroci radi barvajo in stariši jim kupijo tružico z vodenimi barvami. — Več barv ima mišice v sebi. Ako otroci z barvami napojen čopič v usta vtikujejo, ali perste oblizujejo, otvore se sami sebe, ker ta strup je že nevaren, ako ga tudi le nekaj pride v telo. Isto tako škodljiv je pisan papir, posebno svitlo zelen. V tak papir radi zavijajo sladčice, kako lahko se sladčica zmoči, ali barvina na papirju ostane. Kaj tedaj storiti? Svarimo otroke, ki rabijo vodene barve, da naj jih ne slinijo z ustnami, da čopič ne vtikujejo v usta, ali umazanih perstov ne oblizujejo. Kar se tiče sladčic, ki so zavite v zelen papir je najbolje, da se ne kupujejo otrokom. Ko bi to povsod obveljalo, bi prodajalci nehali devati svoje jestvine v take zavitke. Kako je ta razvada škodljiva, se ne more nikdar dosti zaterditi.

— Iz dež. šol sveta tirolskega je poklical nadškof Eder iz Solnograda dekana Majerja, ki je bil poprej vanj poslan. Tirolci tedaj še niso izdelali nove šolske postave.

— Gosp. Matija Vrečko, deželni nadzornik za realistične predmetu pride na Avstrijsko; namesto njega pride g. Adam, dež. nadzornik na Zgor. Avstrijskem.

— Okrajni šolski svet za Ljubljano je volil v stalno komisijo za zdravstvo po tukajšnjih šolah g. g.: mestnega fizika dr. Viljelma Kovača, prvomestnika kraj. šol. sveta ravnatelja Mahra in mest. nadzornika prof. pl. Gariboldija.

— *Grof Auerspergov dijaški zavod.* — V svoji operoki dné 24. januarija 1876 je vstanovil ranjki grof Anton Auersperg — Anastazij Grün — dijaški zavod 30.000 gl., kar so mu bila nesla njegova literarna dela, v zemljiščinih odveznicah. Dve teh vstanov dobivajo mladenčji iz Kranjskega, in gledati se ima na potomce njegovih nekdanjih podložnikov na Kranjskem, dve pa dijaki iz Štajerskega, posebno iz Gradca. Te vstanove niso odločene kaki posebni učilnici, niti kaki posebni učni stroki. Ko bi kaj kapitala prirastlo, naj se zopet narede vstanove in sicer tako, da se leta 1878 morejo podeliti 4 vstanove po 360 gl. —

— Pravico javnosti je dobila šola pri steklarni v Kočevji. (Ministerski odlok 2. marcija t. l.)

— Udje vdovskega društva vabimo na vplačevanju letnine za 1877. leto. Konec tega mesca je poslednji obrok.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. Na 4razredni ljudski šol v Škofjiloki ste spraznjeni dve učiteljski službi, in sicer ena z 500 gl. in druga s 400 gl. l. plače. Prošnje do 20. maja 1877 pri krajnem šolskem svetu v Škofjiloki.

c. k. okrajni šolski svet v Kranji 2. aprila 1877.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. G. Jože Zupančič, učiteljski kandidat za gimnazije je namestni učitelj na c. k. mož. učiteljsku. — V Zagorji je definitivni nadučitelj postal g. France Gross, stalno umeščeni so tudi g. g.: France Dular v Dvoru pri Žužemberku, France Veber v Selcah, Matevž Mrak na Dovjem, in Jože Kavšek v Vinici.